

El document del mes

Ban núm. 38 de 1938.

SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL

En els darrers temps, estem presenciant una constant banalització de conceptes relacionats amb règims autoritaris i dictatorials. Veiem que s'utilitzen com a simple insult al contrari, amb la intenció de denigrar-lo o identificar-lo com a

malèvol, encara que estigui lluny del que pugui significar feixisme o nazisme. Molts cops, aquesta lleugeresa en el seu ús és conseqüència de la llunyania i de la desconeixença de les suposades virtuts que s'exalten.

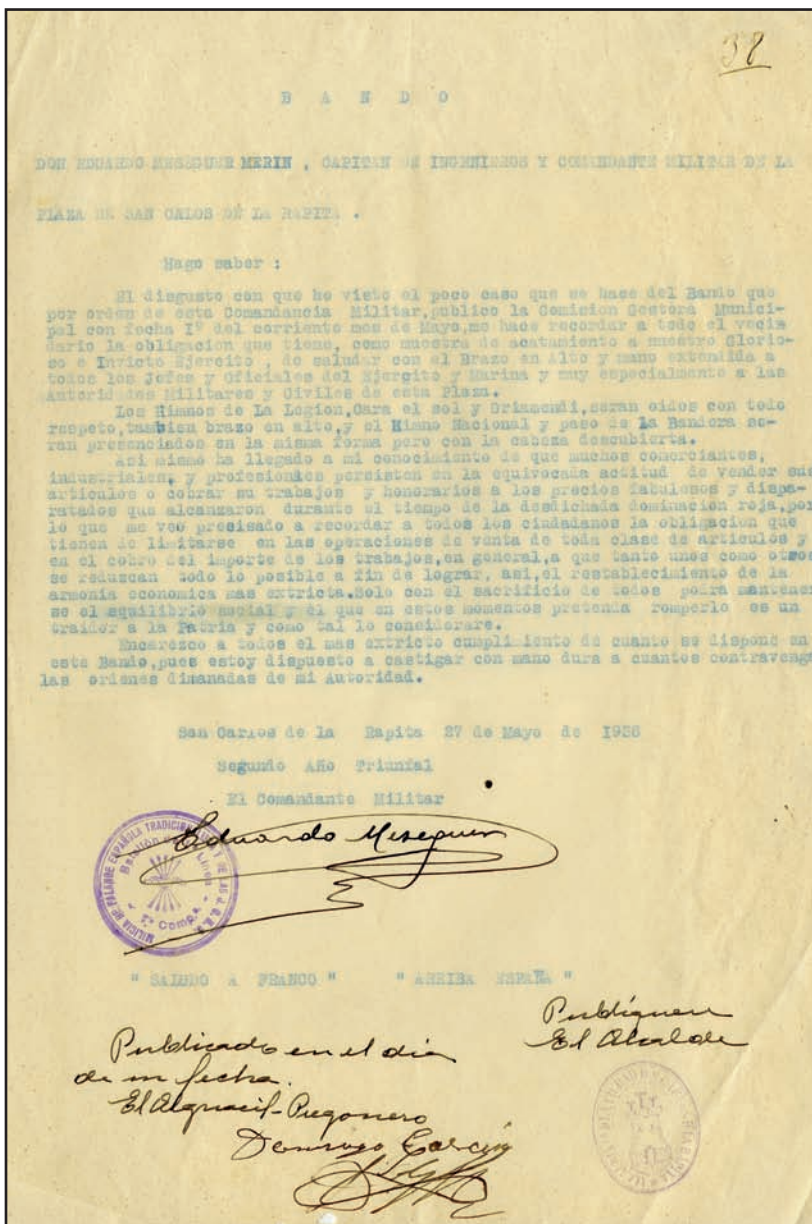
La Història ens permet saber qui som, d'on venim i on anem. I és en

moments com aquests quan s'ha de fer servir com a eina per saber si s'estan utilitzant correctament aquests conceptes. I la millor manera és fer servir els instruments base d'aquesta ciència, que no són altres que els documents. Vegem què ens pot dir en aquest sentit un Ban signat pel comandant militar, Eduardo Meseguer Merín, el 27 de maig de 1938, que tracta sobre una de les moltes imposicions que sobre la població de la Ràpita va suposar l'ocupació franquista.

Els bans són obligacions o ordres que dicta una autoritat sobre una població o un conjunt d'habitants. Normalment són de caràcter puntual o d'abast temporal curt. Els Bans de l'Ajuntament que es conserven d'aquesta època recullen disposicions relacionades amb l'allistament militar, el racionament, el comerç, el comportament de la població, l'ús de la via pública, l'allotjament de militars, la participació obligada en actes religiosos i celebracions, etc.

N'hi ha de ben curiosos, com un que prohibeix les cues en els establiments comercials o altres que descobreixen la incertesa i el campí qui pugui durant els primers dies de l'ocupació nacional, com ara el ban que intenta donar resposta a la necessitat de posar ordre al canvi de moneda republicana amb la de curs legal del nou règim.

La repressió franquista i la imposició d'un nou ordre són un fet i n'és un exemple aquest document que obliga a la població a saludar amb el braç i la mà estesa com a "muestra de acatamineto a nuestro

Ban núm. 38 de 27 de maig de 1938.

Glorioso e Invicto Ejercito” davant de tots els caps i oficials militars i també davant l’audició de diversos himnes (“*La Legión, Cara al sol y Oriamendi*”).

La raó principal d’aquest Ban és recriminar la desobediència a l’ordre ja dictada en el ban núm. 11 del mateix any. Possiblement, la població no s’imaginava que aquestes normes de comportament fossin de tan alt compliment i per tant no es deuri obedir o es faria de forma més laxa. Però les ordres anaven de debò, sobretot quan, fins i tot, davant del “*Himno Nacional y paso de la Bandera*” la salutació s’havia de fer amb el cap descobert. I tot això sota l’amenaça de ser castigats “*con mano dura*” per part de l’autoritat Militar.

És interessant adonar-nos, que qui dicta el ban no és l’alcalde o l’Ajuntament, sinó el cap militar. L’Ajuntament únicament compleix les ordres dictades i les seves iniciatives han de comptar amb el “*visto bueno*” de la comandància militar.

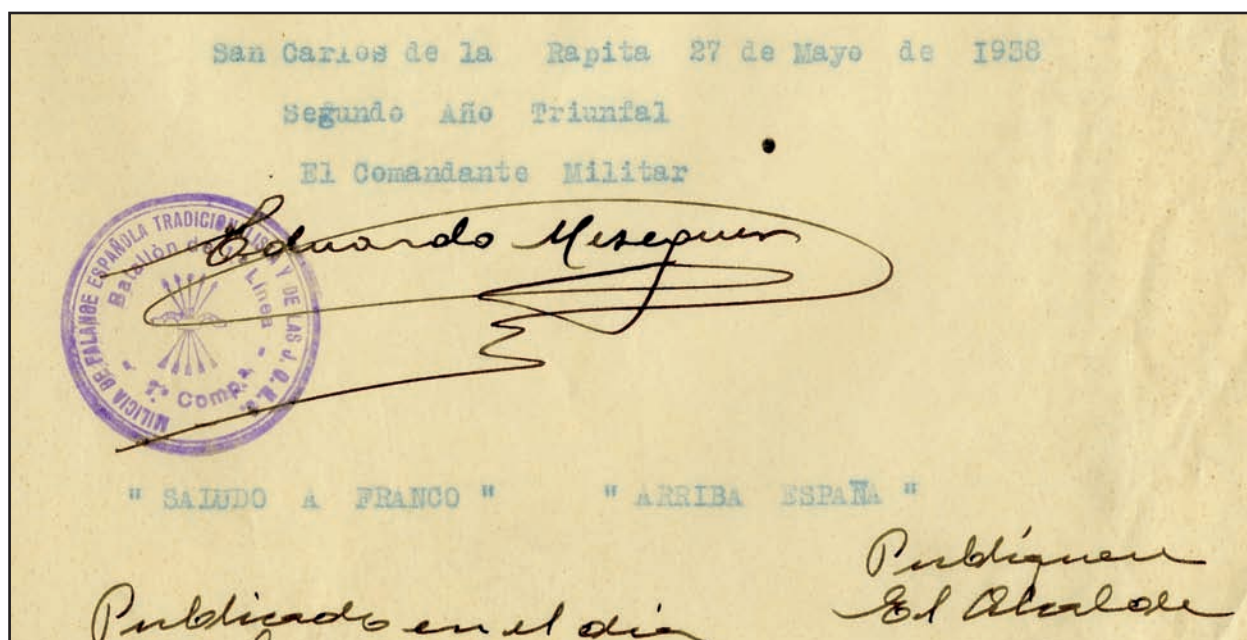
Això és així en compliment de l’art. 5 d’un altre Ban, aquest signat pel General Franco el 18 de juliol de 1936, on les autoritats municipals, com a òrgan anterior a la nova legalitat, són substituïdes, en aquest cas, per una “*Comisión Gestora Municipal*”. Aquesta Comissió estarà present en el nostre municipi fins a principis de 1949¹ quan es restablirà el Ple de l’Ajuntament així com la resta d’òrgans de govern comparables amb l’actual Junta de Govern Local.

Però l’obligació de la salutació no és l’única cosa tractada en el Ban. Aquest també reclama la contingència de preus en la venda de segons quins productes o en els serveis personals i contractuals. S’identifica com a culpable d’aquests preus “*fabulosos y disparatados*” a la permisivitat de “*la ocupación roja*”, però és un primer símptoma del desastre econòmic que suposa la Guerra Civil i la posterior i llarga postguerra, ja que la mancança de productes de primera

necessitat van comportar un lògic augment de preus que el nou règim haurà d’intentar controlar.

El Ban acaba amb un seguit d’elements que identifiquen al nou règim feixista i que seran presents en la gran majoria de documents que es generaran i arribaran a l’Ajuntament durant els primers anys de la dictadura: L’obediència al cap amb el típic “*Saludo a Franco*”, l’exaltació de la pàtria amb l’“*Arriba España*” i l’organització vertical i única de l’estat amb el segell de la “*Milicia de Falange Española tradicionalista y de las J.O.N.S.*” que també és exemple de la supremacia del poder militar sobre el civil.

¹ SAMSCR, *Acta de la Comisión Gestora Municipal 21/01/1949*. Aquesta és la darrera acta de la “*Comisión Gestora Municipal*”

Detall de la signatura del comandant militar, Eduardo Meseguer Merín, juntament amb la simbologia franquista.